

הראל במישרו בכיכר אתרים - כאשר אפשר להציל חיי אדם

הפעם רפקנו את המעפילים. ואז מוש אומר לו: מה זה האוניות האלה? והוא נהיה ארום כמו סלק ורץ כמו משוגע לשגרירות, אבל כבר לא היה לו עם מי לרבר.

אנחנו המשכנו וראינו את המגדלור של הרדרגלים, והורדנו נוטים תורכים, וידעתי שהקרב הוכרע ואני אומר לגד - קדימה הביתה! ואז גוש עצום חותך לנו חרטום - שתי משחתות בריטיות חיכו לנו. ציפיתי לזה, כי שמעתי בביבי-יסי שהצי יצא לתירון ממלטה.

כאור ראשון ראיתי ים מלא אוניות בריטיות, אבל הייתי רגוע. עברנו את שדה המוקשים, עברנו את הנוספורוס. נפתרה הבעיה. כעת נגיע לחיפה ומקסימוס יגרשו אותנו.

אז קיבלתי מיכר מהארץ - לנסוע בכל מקרה לקפריסין, לא להתנגד. ותגידו לבריטים שאלוהי אברהם אבינו הבטיח את הארץ לבני ישראל. חשבתי שהם השתגעו. נעשיתי מורה לתנ"ך לאדמירלים הבריטים?

סע כחובל שלנו, אנחנו נהיה גורפי המוקשים שלך. אם נחטוף מוקש תעצור את האונייה שלך. הרופי לא היה שמוק. היתה רוח מזרחית והוא פחד שבסערה אחד המוקשים יתנתק ויתחיל לנרוד למסלול הנקי. לקחתי חברה בולגרים שהיו על האוניה, הושבתי אותם על החרטום עם פרויקטורים ואמתי להם - אם תראו כדורים תנו צעקה. היה גשם ורוח נוראית. אנחנו נוסעים בשדה המוקשים וברציק אחרינו. עוברת שעה ועוד שעה, וכבר היו אוניות שטבעו שם, וידענו שזה ים חרא. זכרנו את סלואדור ואת סטורומה. אתה יודע שיש סיכוי שגם אתה תטבע ואתה

יודע שלא אעשה שטויות.

אני קיבלתי הוראה להביא ארצה מעפילים, לא גויות. מולנו שאנשים שחשבו כמו אייק לא קיבלו פיקוד, כי הם היו מטביעים את האוניות. מי שחשב שצריך להתנגד לבריטים לא הבין את המלחמה. עוברת שצדקתי. האוניות הגיעו לדרדרגלים, וזה מה ששבר את הבריטים. לא פיצוץ של גשר, לא פיצוץ קינג דיויד. העוברת שלא יכלו לשבור את העליה לארץ ישראל, זה מה ששבר אותם. לרעתי, כל מפקד אונייה, שהיה מביא אונייה לטביעה. צריך היה לעמוד למישפט. אם אקסדודוס היתה טובעת, אייק היה מאושר? הוא לא היה טובע, הוא ידע לשחות.

אני הייתי על נוסט ישראל עם 11 תינוקות - הקטן בן יומיים, הגדול בן 18 יום - אז יכולתי להילחם ולסכן ילדי מעפילים, בזמן שילדי יגור ותל-אביב חיים לבטח לעולם אתגד להילחם בחייראם. כשאפשר להציל חייראם.

לנוספורוס ולעבור ביום הראשון נחצות לים האגאי. נאמר לנו, שאם נעמוד בלוד-הזמנים לא יעצרו אותנו. מדוע מכל מפקדי האוניות הוטל דווקא עליך לסקר על ה-סאניס? אחרי אקסדודוס הייתי שלישי של יעקב דורי, ומתתי לצאת עם הפאניס. שאול אביגור צילצל

היתה צפיפה אימה, הריח היה לבתי נסבל וכולם לבשו את כל הנגדים שהיו להם

אלי מפאריס וכישא שאגיע לפראג. נפגשנו בבית-קפה מטרופול כפראג, יחד עם יענקלה סלומון, מפקד ההגנה היבשתית. מספרים כי שאול אביגור מעולם לא הזמין עוגות. הוא היה כל-יך קמצן בכסף ציבורי. הוא נהג בו כאילו זה כסף קדוש. כל אחת מהפאניס עלתה רבע מיליון דולר. השיפוץ וההכנה שלהם עלו מיליון דולר. ואתה, האיש המניע את האוניות, יכול לשותות רק קפה. עוגה זה כסף מיותר. הוא לא התבייש לקנות לנו סוודרים משומשים שהיו בהם חורים. באתונה, למשל, היינו מבוקשים ונהגנו להסתובב בלילות כמעודני-לילה ובבארים בלי גרוש. היינו מבקשים שיתנו לנו שתי לירות על החשבון, והיינו מחזירים בלילה.

היינו צריכים להפליג בהפלגה מסוכנת, רצינו לכיף, לאכול ארוחה טובה, אבל לא היה כסף. לא חשוב שלמחרת פיקדת על אוניה עם 4000 איש, שהיית אחראי לחייהם. כשזה הגיע לכסף, היתה ממש אווירה ספרטאנית.

מה אמר לך שאול אביגור באותה פגישה בלי עוגה כפראג? התחלנו להתריין איך מארגנים את החנונה. זו היתה הפעם הראשונה שהוא נתן למישור פיקוד על שייטת. היה לי ניסיון בפיקוד על אוניות גדולות. הוא סמך עליי בגלל נסיוני. למרות שהייתי רק בן 28, הוא העריך את שיקול רעתי, וידע שלא אעשה שטויות.

אייק אהרונוביץ, רביהחובל של ה-סאן קרשנטי, טען שנים לאחר מכן שהיית צריך להתנגד בכוח לבריטים. הוא טען, שלא היית צריך לעצור את האוניות.

אני קיבלתי הוראה להביא ארצה מעפילים, לא גויות. מולנו שאנשים שחשבו כמו אייק לא קיבלו פיקוד, כי הם היו מטביעים את האוניות. מי שחשב שצריך להתנגד לבריטים לא הבין את המלחמה. עוברת שצדקתי. האוניות הגיעו לדרדרגלים, וזה מה ששבר את הבריטים. לא פיצוץ של גשר, לא פיצוץ קינג דיויד. העוברת שלא יכלו לשבור את העליה לארץ ישראל, זה מה ששבר אותם. לרעתי, כל מפקד אונייה, שהיה מביא אונייה לטביעה. צריך היה לעמוד למישפט. אם אקסדודוס היתה טובעת, אייק היה מאושר? הוא לא היה טובע, הוא ידע לשחות.

אני הייתי על נוסט ישראל עם 11 תינוקות - הקטן בן יומיים, הגדול בן 18 יום - אז יכולתי להילחם ולסכן ילדי מעפילים, בזמן שילדי יגור ותל-אביב חיים לבטח לעולם אתגד להילחם בחייראם. כשאפשר להציל חייראם.

האם ה-סאניס? הפליגו באישרורו של בג'וריוו? זה היה על אף התנגדותו, אבל כשראו שהרכבות זו, שלחתי מיכתב שאין ברירה. עשיתי להם תרגיל. זה עבר. היה ברור שאי-אפשר לעבוד והם נאלצו להסכים.

סעק עם מדינה. היינו זקוקים לשש רכבות כדי להעביר את המעפילים. שש רכבות שיתקו את יוגוסלביה ליומיים. הם נעשו את זה תמורת בצע כסף? לא. הם היו קומוניסטים. הם רצו לעזור לנו נגד הבריטים. אנחנו שלמנו רק את הוצאות-הדלק, ההובלה והתנועה. בלי שיתוף-פעולה של המדינות המעורבות, זה לא היה אפשרי. התעורה בעיה מאיפה להפליג. אחרי אקסדודוס החליטו הבריטים לרפוק אותנו עד הסוף, וכשעגנה פאן קרשנט בוונציה, הם שלחו אנשי-צפרדע ופוצצו את האונייה.

היתה כאן הלשנה של רביהחובל האיטלקי? נכון. הבריטים איימו על חיי מישפחתו, והוא הסגיר את פאן קרשנט. רביהחובל הישראלי, ברציק, עלה על החוף וסתם את הפירצה במלט. אחר כך תקנה האונייה ושתי הפאניס קיבלו הוראה לצאת לקונסטנצה. הן עגנו שם שלושה יודשים עד שהתקינו בהן את האיוורור ואת בתי-השימוש - 120 בתי-שימוש על כל אונייה. כל אותו הזמן ידעו הבריטים על האוניות.

הם ידעו, קודם לשהיחודו של רבי החובל האיטלקי, שאוניות-ההכנה מזויר אורלינס נקנו עליידי המוסד לעליה ב? הם הפעילו את כל רשת-המודיעין שלהם. היו להם מודיעים בכל נמלי העולם. הם כיסו את כל התנועות ביס-התיכון. נוסף לכך, היו בעלות מודיעין הצי הבריטי 52 אחוים בחברת של, שבה תידיקו כל האוניות. לא אוויה שתורלקה - פרטיה נשלחו ללונדון. הם הפעילו 400 סוכנים נגדינו. הם הפעילו לחץ על הרומנים. הרומנים נכנעו ואמרו להם שהמעפילים לא יצאו מקונ-סטנצה. כך הפליגו הפאניס בנולגריה, כשאת המעפילים שלחנו לשם כ-11 רכבות; כשפנו

היינו זקוקים לשש רכבות להעביר אח המעפילים. שיחקנו את יוגוסלביה ליומיים

הבריטים כולגרים, אמרו להם אלה - אנחנו לא יודעים על מה אתם מדברים. המערכה על הפאניס היתה השיא של עליה ב'. זה היה שיא המאבק כבריטים.

בווין האמין ששבר את עליה ב', ואנחנו האמנו שיש להשקיע מאמץ עליון, כדי שהאוניות האלה יפליגו.

ראשי ההגנה היהודית, ובראשם דויד בג'וריוו, התנגדו להסלגת ה-סאניס, שפסבנה את ההצבעה באוים על חלוקת הארץ. נכון היתה פה בעיה פוליטית חמורה. הבריטים לחצו על האמריקאים, והנה הגיע ה-29 בנובמבר, ואני יושב בקונסטנצה ושומע בכי-בייסי את שירת הקולות, כשאני יודע שה אמריקאים איימו עם האוניות. יפליגו, לא יצביעו בעד הקמת מדינה יהודית. האסטרטגיה הבריטית היתה מאוד פשוטה ומנוולת. הם לחצו על התורכים. לפי אמנת קושטא אסור היה לאוניות מלחמה לעבור במיצרי-נוספורוס. אוניות אזרחיות היו רשאיות לעבור רק עם תעודה טנטארית. הבריטים אמרו - הם מובילים בני-אדם כמו שמובילים בקר, אל אמריקאים איימו עם האוניות. יפליגו, לא יצביעו בעד הקמת מדינה יהודית.

האסטרטגיה הבריטית היתה מאוד פשוטה ומנוולת. הם לחצו על התורכים. לפי אמנת קושטא אסור היה לאוניות מלחמה לעבור במיצרי-נוספורוס. אוניות אזרחיות היו רשאיות לעבור רק עם תעודה טנטארית. הבריטים אמרו - הם מובילים בני-אדם כמו שמובילים בקר, אל אמריקאים איימו עם האוניות. יפליגו, לא יצביעו בעד הקמת מדינה יהודית.

אך עברתם את הנוספורוס? הם שיחדו את התורכים. שאול אביגור, ראש המוסד לעליה ב', שלח לאיסטנבול את מוש פלמא, שהיה עיתונאי אנגלי ומייגד באינטלג'נס הבריטי שעבר לכוחותינו. מוש קשר קשרים עם הגנרל הממונה על הנוספורוס ועם שרי-הבריאות. אביגור אמר לו - גמור אתם, דיל' על כמה שפרו.

גמרו איתם על 50 אלף דולר כל אונייה. אך ידעתם אם השוחד שלכם גבוה מהשוחד של הבריטים? זה היה הסיכון. היה ברור, שמי שישחד ביותר כסף - ינצח. כנראה שאנחנו היינו על הגובה. סוכם שהגנרל ושר-הבריאות יוצאים בסוף השבוע להרים וחוזרים ביום השני בבוקר, ואילו אנחנו היינו אמורים להגיע בשבת אחרי-צהריים